

زنان در دور نخست مذاکرات مجلس شورای ملی (بخش دوم)

نویسنده: مهری بهفر

فروش و فراموشی دختران قوجان در اسیری زنان باشکانتلو

بازداشتن از حق رای - نفی حق زیست
اجتماعی

حذف و نادیده نگاری زنان از صفحه‌های تاریخ پردازی‌های مردمدارانه اگرچه در برون بی‌حضور و خنثایی آنان را در گستره زندگی اجتماعی القا می‌کند اما در درون، بازگوینده‌ی خواست مردانه‌ی هستی‌مند نبودن زنان است در گستره‌ی اجتماع. خواستی که با نادیدن و نانوشتن زنان، صفحات تاریخ را نقش سیاه تبعیض می‌زند.

در روز یکشنبه سلخ صفر ۱۳۲۵، قانون انجمن‌های ایالتی و ولایتی به تصویب رسید، در فصل اول این قانون شرایط انتخاب شونندگان و انتخاب کنندگان در شهرها چنین بر شمرده شد:

● دختران قوجان بر اثر

سخت‌گیری آصف‌الدوله در

گرفتن مالیات از رعیت، هر یک

در برابر سه ری گندم به ترکمانان

و آرامنه‌ی عشق آباد فروخته

شدند.

● حذف صریح و قطعی زنان از شمار رأی دهندگان نمود برونی خواست مردانه‌ی به سکوت درنشتن زنان در ساختارهای جامعه‌ی مردگراست، همان خواستی که در فضای مردمدار می‌روید، می‌بالد و زنان را بی‌حضور و بی‌وجود می‌نگارد.

شرایط انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان در شهرها

- ۶- انتخاب کنندگان اعضای انجمن‌های ایالتی در شهرها باید دارای شرایط ذیل باشند اولاً تابعیت ایرانیه ثانیاً اكمال بیست و یکسال اقلأ ثالثاً داشتن ملک یا خانه در آن ایالت یا دادن مالیات مستقیم.
- ۷- اشخاص ذیل حق انتخاب ندارند اولاً اشخاصی که بواسطه جنحه یا جنایتی مجازات قانونی دیده‌اند ثانیاً اشخاصیکه معروف بفساد عقیده و به ارتکاب قتل یا سرقت باشند ثالثاً اشخاص ورشکسته بتقصیر رابعاً طایفه نسوان خامساً اشخاص خارج از رشد.
- ۹- شرایط انتخاب شدن همان شرایط انتخاب کردن است.

حذف زنان از شمار انتخاب کننده و انتخاب شوندگان و قرار دادن آنان در ردیف

جنایتکاران، معروفان به فساد عقیده و مرتکبان قتل و سرقت و ورشکستگان به تقصیر و اشخاص خارج از رشد، در روند معهود مردنگر مجلس شورای ملی به دور از شگفتی و کاملاً بدیهی‌ست.

در واقع حذف صریح، روشن و قطعی زنان از شمار رأی دهندگان (بالغان، عاقلان و...) نمود برونی خواست مردانه‌ی به سکوت درنشتن زنان در ساختارهای سنتی جامعه‌ی مردگراست. همان خواستی که در فضای مردمدار می‌روید، می‌بالد و زنان را بی‌حضور و بی‌وجود می‌نگارد.

به عبارت دیگر خواست مردانه‌ی خاموشی و هستی‌مند نبودن اجتماعی زنان را، از سوی حذف آنان از شمار رأی دهندگان در وجه برونی تأمین می‌کند و از سوی دیگر نانگاری و ناپدید شدن آنان در تاریخ‌پردازی‌های مردانه. بدین‌سان به صراحت و کنایت گفته می‌شود که زنان را در صف‌آرایی سیاسی - اجتماعی و صفحه‌پردازی تاریخی مردانه جایی نیست.

این همسویی همواره با طرح بی‌حضور زنان در تاریخ‌نگاری مطلق بین مردانه، زنان را پذیرای همیشگی نقش فروتر و غیراجتماعی می‌نمایاند و از سوی دیگر آنان را به وضوح به حاشیه می‌راند.

فروش و فراموشی دختران قوچان در اسیری زنان با شکائلو

ایام بدبختی و نفاق سرآمد و روز خوش بختی و اتفاق پرآمد الحمدلله شکرالمولی که اساس مجلس دارالشوری ملی اسلامی محکم شد و سلطنت مستبده ایران مشروطه مطلقه شد... چشم ایرانیان روشن دل ملت پرستان و مجلس خواهان گلشن که از امروز ما ایرانیان مجلس شوری مقدس ملی داریم دیگر طعن و لعن بیگانگان نمیشنومیم بی‌جرم و گناه سرها بی تن و اتنها بی سر نمیشوند آه سینه مظلومان داغدیده باسمان نمیرود زنان ایل کرمان بی‌تقصیر اسیر نمیشوند در سبزی، هرامیر و وزیر بخدمات و زحمات موظف نه * و دختران نوری قوچان را مژده باد که دیگر بازمانه

عشق آباد فروخته نمیشوند * از این سپس پستانها بریده نمیشود و گوشهای زنان بطمع گوشواره بدست محصلان ارباب تیول دریده نمیشود آتش بیباغات و عمارات نمیزنند * بسناموس رعیت چشم طمع نمی‌آورند...»

ماجرای فروش دختران قوچان در مذاکرات مجلس این‌گونه آغاز شد که در جلسه پنج‌شنبه، دوم ذیحجه‌ی ۱۲۲۳، وزیر داخله به مجلس فراخوانده شد تا درباره‌ی شکایت‌هایی که از حکمرانان ولایات مختلف درباره‌ی کارشکنی و جلوگیری از اجرای انتخابات شده بود، پاسخ دهد «این خود بدعتی بود، وزرایی که منتصب شاه بودند و تا این زمان خود را فقط پاسخ‌گو می‌دانستند، اکنون باید سؤال‌های نمایندگان مردم را جوابگو باشند.»

در این جلسه، محقق الدوله خطاب به وزیر داخله می‌گوید:

«از عشق آباد تشکی از گمرک کرده بودند و از خراسان و قوچان و سایر جاها از دست حکومت تظلم و تشکی کردند که چه ظلمها و تعدیها کرده است و چه قتل و غارت نموده است و نمیگذارد که وکلا انتخاب بشوند. وزیر داخله - شما آنچه که می‌گوئید سند دارید یا خیر. آقا سید حسین - سند مگر کدام است بیست هزار خروار گندمی که تسعیر کرده‌اند بخروار یکتومان و نگذاشتند که حمل بشود ببهانه اینکه طاعون می‌آید و از انگلیس در اینباب تلگرافی شده بود و... و... اینها دروغ است. وزیر داخله - مطلب اول صحیح است برای طاعون نگذاشته‌اند حمل بشود ولی مطلب ثانی اصل ندارد همچو چیزی نیست. آقامیرزا محسن - مطالب حکومت خراسان از اینها بالاتر است حکایت این که گفته‌اند نیست همه کس میدانند. حاجی سید ابراهیم - اینها تیرا که بعبوض مالیات فروختند دروغ نیست آنها مسلمان نبودند رعیت ایران نبودند. وزیر داخله - در مقام تحقیق و رسیدگی این مطلب هستیم البته

رسیدگی میشود

محقق‌الدوله - حاکمی که مسلمانان را بفروشد مجازاتش چیست و دولت باو چه باید بکند پس ما برای چه اینجا بیوکالت نشستیم ما را هم ببرند بفروشند مگر غیر از ما بودند وزیر داخله - البته تحقیق و رسیدگی میشود و دولت هم او را مجازات خواهد کرد.

آقای سید حسن تقی‌زاده - من عرض میکنم این مطلبی که از حکومت خراسان میگویند دیگر جای شبهه نیست تا تحقیق بخواهد.

وزیر داخله - تابع‌الم‌الیقین نرسد بحر‌فهای مردم نمیشود اکتفا کرد مردم خیلی حرف میزنند.

آقای سیدحسن تقی‌زاده - آنها در همه کار دست دارند و میتوانند بهزار حيله و تدبیر امر را مشتبه بسازند و محاجه کنند لذا نمیشود که بعلم‌الیقین تحصیل اطلاع کرد مطلبی که همه‌دان شد یقینی است.

وزیر داخله - ... بعد از تحقیق معلوم میشود.

آقای سید محمد مجتهد - کارهای آصف‌الدوله بالاتر از اینهاست شاید که معزول بشود خیلی خرابیها کرده.

وزیر داخله - البته بعد از تحقیق چرا ولی حال نمیشود معزول بشود زیرا که بدولت ضرر میخورد.

حاجی شیخ حسن - پس چرا در شیراز در مدت یکسال سه حکومت تغییر میکند این ضرر دولت نیست ولی آصف‌الدوله معزول بشود ضرر دولت است...

حاجی شیخ حسن - اگر بخواهید خیانت آصف‌الدوله را ثابت میکنند بعد از ثبوت عزلش کنید.

آقای سید مجتهد - حکومت خراسان باید همین طور ظلم و تعدی کند و باشد عزل و مجازات نیست.

مجلس عدالت‌خانه نیست

دختران قوچان در سال ۱۲۲۲، بر اثر سخت‌گیری آصف‌الدوله - حاکم خراسان - در گرفتن مالیات از رعیت، هر یک در برابر سه ری

گندم^۶، به ترکمانان و ارامنه‌ی عشق‌آباد فروخته شدند، در همان سال زنان باشکانلو نیز در حمله‌ی ترکمانان به سرحد بجنورد - قوچان، در زمان حکومت سالار مفخم - حاکم بجنورد - و به تحریک وی اسیر شدند.

پس از برقراری مشروطه و تشکیل مجلس شورای ملی، یعنی در حدود یک سال پس از آن رویداد، از قوچان و بجنورد و استرآباد و ایرانیان ساکن عشق‌آباد و... تلگراف‌ها و عریضه‌هایی به مجلس شورای ملی می‌رسید که از جور و بیداد دیرین حکام حکایت می‌کرد.

پس از پیدایش و شکل‌گیری مجلس با آن که نمایندگان اعلام می‌کردند: «بوزارت عدلیه بفرمایید که دیگر کسی از متظلمین اینجا نیاید این مجلس که عدالت‌خانه نیست»^۷ مردم همچنان شکایت‌ها و عریضه‌هایشان را به مجلس شورا می‌آوردند. «در دوره‌ی اولیه بیش از هزار شکایت و عریضه به مجلس رسید. این درک عمومی از مجلس (به عنوان مرجع مظلم) چنان همگانی بود که وکلای مجلس ناچار بودند اعلام کنند که کار اصلی مجلس قانونگذاری است و مردم شکایات خود را باید به وزارت داخله ببرند»^۸.

نمایندگان اگر چه باگفتن این که مجلس عدالت‌خانه نیست، می‌خواستند به وظیفه‌شان - قانونگذاری - بپردازند ولی باز هم در هجوم سیل خروشان دادخواهان، با مسائل مردم درگیر می‌شدند.

اگرچه کسی از شاهد قسم نمی‌خواهد ولی ما ایرانیان مقیم عشق‌آباد که پنج هزار نفر هستیم بشرف و دین و اسلام قسم یاد می‌نمائیم و خداوند را بشهادت می‌طلبیم که بچشم خود دیدیم که اطفال قوچانیا را در عشق‌آباد مثل گوسفند و سایر حیوانات به ترکمانها می‌فروختند و کسی نبود دادرسی نماید...^۹

تلگراف رسیده از ایرانیان مقیم عشق‌آباد، آغازی دیگر بود بر گفت‌وگوی فروش دختران قوچان، آغازی که تا پایان دور نخست مذاکرات مجلس و بعدها ادامه داشت.

اصرار بر بازستاندن دختران، سیاست مجرمان، ستردن ستم

و بدین گونه مسئله‌ی فروش دختران

قوچان و اسیری زنان با شکانلو، موضوع گفت‌وگوهای پرشور و آتشین نمایندگان مجلس و مظهر انگیزش و همدلی ملی آنان و مردم بود. اما رفته رفته در مسیر بحث‌های پایان‌ناپذیر نمایندگان، فروش دختران قوچان به باد فراموشی رفت و در بیداد اسیری زنان باشکانلو ناپدید شد.

ماجرای فروش دختران قوچان و اسیری زنان باشکانلو محملی برای صف‌آرایی مردم و مجلس در برابر دولت و استبدادگرایان شد. و مجلس به عنوان قیام و وکیل رعیت، بر بازستاندن دختران و سیاست مجرمان و ستردن ظلم و ستم تا عزل آصف‌الدوله، سرنگون ساختن کابینه، نظارت بر عدلیه، سرزنش وزیر عدلیه و... پیش رفت هرچند که این فراروی و قاطعیت برای ستاندن حق به فروروی فراموشی دختران قوچان، پوزش خواستن از وزیر عدلیه، برادر شدن با وزرا و به وزارت پذیرفتن آصف‌الدوله انجامید.

پیگیری و سرسختی مجلس در برابر این رویداد، افزون بر آن که بازتاب خواست، توقع و انتظار مردم از مجلس بود، در حکم تثبیت وضعیّت مجلس در برابر وزرا - دولت و مخالفان مشروطه نیز بود.

برخورد مجلس با فروش دختران قوچان و اسارت زنان با شکانلو، یعنی به تاراج رفتن ناموس رعیت (مرد)، به مثابه‌ی نهایت و غایت ستم ورزی و خدایگانسالاری استبدادگرایان زورگو و ستم‌پذیری و مظلومیت رعیت، پرشور و احساساتی بود:

در اینموقع [پس خواندن تلگراف بالا] اهل مجلس و تماشاچیان گریه مفصلی نمودند بطوریکه نمیتوانستند خودداری نمایند. حاجی محمد اسماعیل آقا - عرض میکنم بعد از این گریه بهترین گریها این است که مجازات این شخص را اکیداً از دولت بخواهید و هر کس این داغ را بدل ایرانیان گذاشت بمجازات برسد که باعث تشفی قلوب شود. امیرزا محمود - از قراریکه تحقیق شده و معلوم گشته باعث این فروخته شدن اطفال سردار مفخم قوچانی شده و حالا هم اسبابی فراهم کرده است در عوض این خدمت امتیاز بگیرد. حاجی محمد اسماعیل - هر که هست

برکناری آصف‌الدوله از حکمرانی خراسان

در جلسه‌ی بعدی مذاکرات مجلس، یعنی ۸ محرم الحرام ۱۳۲۵، گفت و گو در باره‌ی دختران قوچان در دل دیگر گفت‌وگوهای مجلس پی گرفته شد:

آقای حاجی سید مرتضی - در خصوص دخترها باید ترتیبی داد که نتیجه داشته باشد.
رئیس - طرف حاکم است و آنهم در خراسان است باید بیاید.
امین‌التجار - طرف ما وزیر داخله است.
سعدالدوله - در این مورد با حکام حق گفتگو نداریم طرف ما وزیر داخله است.

حسن تقی‌زاده بی‌اعتمادی‌اش را نسبت به وزرا نشان داده و در ادامه‌ی بحث می‌گوید:

در این مدت بواسطه تجربه بعضی چیزها می‌فهمیم بعضی از تحقیقات و توضیحات که وزرا بما میدهند نباید گول بخوریم...

آقا سید حسین - دو مسئله است یکی فروش اطفال و یکی مسئله غارت و بردن آن شخصت و یکنفر در خصوص اینها سالار مفخم اینجا حاضر است راه نمائی میکند که بدون جنگ وجدال و خرج برگرداندند اما استرداد اطفال موقوف باین است حکم از طرف دولت بشود چون امروزه دیگر این امورات با وزیر داخله است وزیر داخله حکم نماید آصف‌الدوله همانجا است اطفال را برگرداند و قتیکه اینجا آمد به مجازات قانونی برسد و خانه‌نشین بشود که عبرت سایرین باشد اگر بیاید اینجا و بعد از اینجا برود میان ترکمان هیچ فایده نخواهد داشت وزیر داخله را بخواهید و با اسنادیکه در وزارت خارجه داریم خیانت او را ثابت کنیم بعد از آنکه علم‌الیقین حاصل شد حکم شود برای برگرداندن آن چهار صدو پنجاه نفر اطفال و مجازات مال وقتی است که آصف‌الدوله در طهران باشد ربطی به

● ماجرای فروش دختران قوچان و اسیری زنان باشکانلو محملی برای صفا‌آرایی مردم و مجلس در برابر دولت استبدادگرایان شد.

برگرداندن اطفال ندارد هر ساعتی از او بگذرد دیر شده است...
احسن‌الدوله - صبح تا نهار صد و شصت نفر دختر باکره فروخته‌اند برده‌اند در تقفیس در مهمانخانه اسیر کرده‌اند.

محمد تقی وکیل‌الرعیایا - دیگر میتوانیم راحت بنشینیم؟
آقا سید حسین - از سر حد بوزیر خارجه بنویسند که آصف‌الدوله بطوری سخت گرفته که این دخترها را رعیت بمالیات فروخته‌اند بکار پرداز هم نوشته‌اند جواب نوشته‌اند نمیتوانیم جلوی او را بگیریم و در فرنگستان کنیز و غلام فروخته نمی‌شود چه شده دخترهای ایرانی را این طور می‌فروشند.

بدین سان، در گفت‌وگوهای نمایندگان مجلس سخن یا از دختران قوچان آغاز می‌شد یا به آنان می‌انجامید و در هیجانی جمعی گرداب‌وار، بدون حصول توافق یا نتیجه‌ای روشن دور می‌زد.

موضوع فروش دختران قوچان که در آن زمان اهمیتی ملی یافته بود، توسط مردم و مطبوعات نیز به شدت دنبال می‌شد.

فروش دختران قوچانی، به آرامنه‌ی نامسلمان در اثر فشار مستبدان حاکم و به اسارت بردن زنان باشکانلو توسط ترکمانان سنی، به سبب قدرت‌طلبی حکام داخلی، زخم‌های ناسور و دیرین ستم‌پذیری رعیت از حکام مستبد داخلی و تجاوزگران خارجی را که به از دست شدن ناموس ملی و فردی (بخشی از سرزمین ایران که در جنگ با روسیه تصرف شد / و زنان) انجامیده بود، باز می‌گشود.

بدین گونه، عوامل گوناگون در حساسیت فزاینده یافتن این رویداد و آن را به سطوح ملی فرابردن سهیم شد.

در این میان جوشش بی‌اندازه‌ی مردم و

باید بمجازات برسد.
سیدالحکماء - عقیده من آن است آنچه که گرفته بدهد که اطفال مسترد شوند.
حاج سید عبدالحسین - مذاکره و اصلاح این مسئله بیکروز و دو روز ممکن نیست چند روز لازم دارد و این نحو کارها بیست و چهار سال است که در صفحات خراسان متداول است و این بر دو قسم است یکی اینکه حکومت پول میخواهد لابد رعیت اطفال خود را فروخته تهیه پول میکنند...

حسنعلی خان - عرض دارم کلیه در این مملکت تا امروز نمیتوان گفت اجزاء حکومت مسئول باشند زیرا که از حاکم کل تعارفی گرفته میفرستادند انهم از اجزاء تعارفی گرفته میگوید فلان کار را بکنید تمام این کارها راجع بحکومت کل است...

آقا سید حسین - هر وقت عرضی در اینخصوصها کردیم گفتند سند لازم دارد امروز سند در دست داریم و حاضر است که فروش اطفال بدست آصف‌الدوله شده است اگر سایرین هم فروخته‌اند پولش باو رسیده باجزا کاری نداریم طرف ما آصف‌الدوله است بساید اطفال را مسترد دارد او میداند با اجزا خودش و مقصود این است که فقط مذاکره نباشد نتیجه هم بعمل آید.

آمیرزا ابوالحسن خان - از وزیر داخله بخواهیم شخص معین نشود هم از مباشر و هم از حکومت استرداد اطفال خواسته شود و هر کس باعث این کار شده بمجازات برسد.

● رفته رفته در مسیر بحث‌های پایان‌ناپذیر نمایندگان، فروش دختران قوچان به باد فراموشی رفت و در بیداد اسیری زنان باشکائلو ناپدید شد.

شدند عریضه در این باب بخاکپای شاه مرحوم عرض کردند شاه مرحوم دستخط فرمودند که ممیز برود رسیدگی و تعدیل نماید شاهزاده عین‌الدوله بواسطه پیشکش که از حکومت محل گرفته بود اعتنائی باین دستخط نکرد و به آصف‌الدوله سخت نوشت که باید مالیات دیوان وصول بشود آصف‌الدوله هم یک مبلغ گزافی از بابت حق خودش اضافه به آن مالیات کرده و حواله بحاکم جزو نمود حاکم جزو هم مبالغ گزافی از بابت حق خودشان بآن جمع افزوده سخت‌گیری نموده از رعیت مطالبه کردند و رعایا هم لابد و ناچار بفروش دخترهای خودشان تن در دادند بعضی از آن دخترها را هم اجزای خود آصف‌الدوله خریدند از قراریکه شنیدیم بعضی از آن دخترها را هم به ارامنه فروخته‌اند.

مطلب دوم این است که زنهای شوهردار و بچه‌دار مملکت ما را عمداً باسیری دادند اصل واقع این است که سالار مخم بجنوردی که سالهای سال است از بابت هشتصد و کسری سوارهای خودش جیره و مواجب و علیق از دولت میگیرند فقط خدمت آنسوارها منحصر بمستحفظی آن دربندی است که محل عبور طایفه‌ی ترکمان است بخاک بجنورد دو سال قبل از این شجاع‌الدوله قوچانی که مرحوم شد آصف‌الدوله حکومت قوچان را از خانواده آنها سلب کرد یکی بملاحظه آنکه دختر شجاع‌الدوله زن برادر سالار بجنوردی بود یکی دیگر آنکه سالار مخم بخرج اولیای دولت بدهد که غیر از ما طایفه کسی دیگر نمیتواند حکومت سرحدخراسان را بکشد دیگر خواست بی‌کفایتی

مجلس و بی‌اعتنایی و خونسردی و ناچیزشماری ماجرا از سوی وزرا، تضاد و تعارض عاطفی - اندیشگی مردم و دولت و ناهمسویی و ناهمدلی آنان را وضوح بیشتری می‌بخشید. و مردم و مجلس را تا برانداختن و ریشه‌کشی بانیان این ماجرا و باز ستاندن دختران و زنان، به پیشروی مصمم می‌کرد.

کوشش نمایندگان مجلس، سرانجام به عزل آصف‌الدوله از حکومت خراسان انجامید. معزول شدن آصف‌الدوله شاهسون اینالو برای مردم و مجلس پیروزی درخشان و چشمگیری به شمار می‌رفت و آنان را به پیگیری ماجرا امیدوار می‌کرد.

فراخواندن وزیر داخله به مجلس

در ۱۵ محرم ۱۲۲۵، وزیر داخله برای پاسخ‌گویی به مسئله دختران قوچان و زنان باشکائلو به مجلس فراخوانده شد:

آقا سید حسین - پس معلوم میشود بتوسط وزیر مالیه صورت باید بمجلس بیاید حالا وزیر داخله وزیر افخم را فرستاده‌اند.

آقا سید حسین - در باب شصت و دو زن که بغارت برده‌اند و در خصوص چهارصد و پنجاه نفر اسرا قوچان چه میفرمائید.

وزیر افخم - اطلاعی نداشتم ولی بعد که اطلاع پیدا شد وزیر داخله عزل آصف‌الدوله را از شاه استدعا نمودند معزول شد و نزدیک است می‌آیند تحقیقات میشود.

سعدالدوله - آقا سید حسین درست میگوید دیگر لازم بآمدن اینجا نیست حکم می‌خواهد خیانات این سه سال را ثابت بکنیم سه کروار پول غیر از اطفال برده است.

آقا میرزا محمود - جناب رئیس بنده در این باب اطلاعات صحیحه تحصیل کرده‌ام اجازه میفرمائید که بعرض وکلا مجلس برسانم... در این باب دو مطلبست مطلب اول فروختن دخترها است از اهالی بجنورد و قوچان اصل مطلب این است سال گذشته در صفحات خراسان ملخ خوارگی شد مردم آن صفحات گرفتار قحطی و غلا

بسرآصف‌الدوله را بخرج اولیای دولت برساند مخصوصاً فرستاد ترکمانهای طایفه کولکان را تحریص و ترغیب نمود از همان دربندی که عرض کردم وارد شده از خاک بجنورد عبور نموده داخل سرحد قوچان شده قریب شصت و دو نفر زن شوهردار و دختر باسیری قریب شصت نفر مقتول نموده و قریب پنجاه هزار تومان غارت مجدداً از خاک بجنورد معاودت نموده بعد از که آن اسرا را برده بطایفه ترکمان فروخته و نصف از آن پنجاه هزار تومان اموال غارت شده را با نصف قیمت اسرا را که فروخته بسالار مخم رد کردند... در این باب خیر بشاهزاده عین‌الدوله رسید یقین کرد که این ظلم بتوسط سالار مخم باین ملت شده مروخان ترکمان ملقب به رشید نظام را با چند نفر سوار مأمور کرد برود سالار مخم را مجبور بکند بر این که اسرا را پس بگیرد ایشان هیچ اعتنائی باین حکم نکرده بعد از آن علی‌اکبر خان سرهنگ یافتاب آبادی را با چند نفر سوار از کشیک خانه مبارکه مأمور شد باز هم اعتنائی باین امور نکردند تا آنکه آصف‌الدوله مظفرنظام را با فوج مخصوص مأمور کردند او را از بجنورد حرکت بطهران دادند در صورتیکه پیش از آنکه بطهران بیایند ده هزار تومان... بتوسط رشید نظام بجهت عین‌الدوله که از این مسئله منصرف شود عین‌الدوله با این قساوت قلب گفت که باید سالار مخم را بجهت این خیانتیکه بدولت و ملت کرده است سر ببرند ده هزار تومان را قبول نکرد بعد از اینکه سالار مخم وارد طهران شد در وقت ورود اعلیحضرت شهریاری بطهران بواسطه انتسابیکه بجناب وزیر نظام داشته چند منزل اردوی کیوان شکوه را استقبال نمودند که شاید این مطلب در پیشگاه همایونی باشتابه پرده پوشی بنمایند... الحال بنده که یکتفر از وکلا ملت هستم عرض میکنم بنده

● نمایندگان مجلس: بوزارت عدلیه بفرمایید که دیگر کسی از متظلمین اینجا نیاید این مجلس که عدالت خانه نیست.

وزیر افخم می‌خواهیم انجام بدهند. تقی‌زاده - مجلس استدعا میکند حق نظارت که دارد وصول این کار را حق دارد مدت می‌خواهد گفتند بیست روز بلکه بیست ماه شد. آقا سید عبدالله - همه روزه شما باید متواتراً استدعای خودتان را بکنید شاید بیست روز نشد بیست ماه کشید.

آقا میرزا فضلعلی - مقصود اینست وزیر داخله اقدام فوری نماید و دیگر وزیر داخله استرداد را نشان بدهد.

فراخواندن وزیر داخله و وزیر عدلیه به مجلس

در ۱۸ صفر ۱۳۲۵ بار دیگر وزیر داخله و عدلیه برای ارائه‌ی پاری توضیح‌ها به مجلس فراخوانده شدند و دوباره درباره‌ی فروش دختران قوچان و اسیری زنان باشکانتلو، مجرمان این رویداد، چگونگی بازستاندن آنان و سیاست کردن مجرمان گفت و گو در گرفت:

● خلاصه وقایع ●

● و مذاکرات روز ●

● سه‌شنبه ۱۸ شهر صفر ●

● المظفر دارالشوری ملی ۱۳۲۵ ●

- امروز بر حسب رقعہ که از طرف مجلس محترم نوشته شده بود وزارت عدلیه و وزارت داخله برای بعضی توضیحات در مجلس محترم حضور داشتند...

آقا میرزا ابوالحسن خان - پریروز در مجلس صحبت از اسرای قوچان و آصف‌الدوله شد و قرار شد از جناب وزیر داخله استفسار شود که در این خصوص چه اقدام کرده‌اند حال می‌خواهیم بدانیم چه اقدامی شده تا همانطور که تفصیل اسرا و فروش بخترها در روزنامه‌ها درج و منتشر شده همان طور هم عدالت اعلیحضرت را در استرداد اسرا نوشته و منتشر سازند.

وزیر داخله - استرداد اسرا تهیه لازم

با سایر موکلین خودم از جناب وزیر داخله اسرای ملت و مملکت خودم را تماماً می‌خواهم و کاری باین کارها ندارم باید از آن وجهیکه از بابت قیمت اسرا و غیره گرفته شده است یا از بابت وجه جیره و علیق سوارهای بجنوردی یا از بابت وجه نقدی سالار مفخم داده اسرای مملکت ما را که ناموس و عصمت این ملت محترم هستند پس گرفته بصاحبانشان برسد... (برای مقالات و نطق آقامیرزا محمود اعضای مجلس محترم و نظاره‌گیان بگریه درآمدند)

آقا میرزا ابوالحسن خان - استرداد اسرا را مجلس نمی‌خواهد مجلس استدعا از دولت میکند استرداد اسرا را.

حاجی شیخ حسن علاقه‌بند - مجلس طرف است با وزیر داخله.

آقا سید حسن تقی زاده - آصف‌الدوله را باید بخواهند اینجا استرداد با دولت است.

آقا سید حسین - مطلب دوتاست آنچه بفروش رفته باید آصف‌الدوله بدهد آنچه بغارت رفته دولت باید استرداد نماید.

آقا میرزا فضلعلی - آنچه فروش رفته آصف‌الدوله باید جانش در بیاید بدهد.

رئیس - اجمالاً معلوم شد مجلس دو استدعا دارد از دولت یکی استرداد اسرا یکی مجازات از اشخاص که مرتکب شده‌اند این دو مطلب را از

دارد اما در باب آصف‌الدوله چند مجلس با او گفتگو شد میگوید کمیسیون از وزراء و سایرین در دربار یا در عدلیه بشود اگر مدلل کردند که این کار بتوسط من شده از تمام شئونات خود معزول هرچه بگویند حاضرم.

آقا میرزا ابوالحسن خان - اما در خصوص آصف‌الدوله مگر حضرت عالی خاطران نیست آن روز در مجلس در این باب گفتگو شد گفتید آصف‌الدوله تقصیر کرده از این جهت معزول شد و همچنین نبیل‌الملک آمده بودند اظهار داشتند در وزارت خارجه بعضی اسناد هست و این مسئله را ثابت مینماید که محقق است اما در باب استرداد اسرا فرمودید تهیه لازم دارید قبول داریم ولی آن کسیکه مرتکب این کار شده بآن شخص چه مجازات داده شده.

وزیر داخله - مجلس وزرا ترتیب دادیم بعد از مذاکره و مشاوره راپورت آن نوشته شد و موشح بدستخط همایونی گردید باید مجری شود.

آقا میرزا محمود - حضرت والا وزیر عدلیه فرمودند باید رسیدگی شود اولاً عرض بنده در خصوص اسرای قوچان است در سی و پنج روز قبل تضمیناً در همین مجلس عرض کردم که سالار مفخم این کار را کرده است مخصوصاً بواسطه عداوتی که از بابت معزول شدن شجاع‌الدوله از حکومت قوچان داشت فرستاد ترکمان را دعوت کرد... در این صورت عرض مینمایم آیا بقانون اسلام این شخص چه مجازاتی باید بشود.

پاسخ مشورت در پیچ و خم دادگاه

قانون مدنی در بخش نکاح و طلاق مواردی را درباره‌ی انحلال عقد ازدواج ذکر کرده، می‌گوید: عقد ازدواج باطلاق یا فسخ ازدواج (برهم زدن) و یا با بذل مدت (بخشش) در عقد ازدواج موقت منحل می‌شود. مواردی که موجب برهم زدن عقد ازدواج می‌شود، به عیوب مشهور است. این عیوب بنابر قانون در زن و مرد متفاوت است.

گاه مرد عیوبی دارد که زن می‌تواند ازدواج را برهم بزند و گاه زن عیوبی دارد که مرد می‌تواند عقد ازدواج را برهم بزند. برای مثال عیوب زن نابینایی از هر دو چشم و یا زمین‌گیری و... است اما بنابر قانون، بیماری قلبی از زمره موارد عیوب زن نیست. مگر آن که شوهر بخواهد برای طلاق دادن از این بهانه استفاده کند.

خوشبختانه امروزه با پیشرفت دانش بسیاری از بیماری‌ها قابل‌معالجه است و پس از معالجه‌ی بیماری قلبی، زن می‌تواند صاحب فرزند هم بشود. بیمارستان‌های دولتی خوبی نیز برای جراحی قلب وجود دارد که مرضیه می‌تواند با مراجعه به دفتر مجله‌ی حقوق زنان برای عمل جراحی قلب به آنجا معرفی شود.

انتقال دفتر وکالت

دفتر حقوقی شایان به مدیریت خانم دکتر بهشید ارفع‌نیا وکیل پایه یک دادگستری به محل جدید منتقل شد. جهت طرح دعاوی حقوقی و کیفری، خانوادگی و غیره و مشاوره در کلیه امور فوق با شماره تلفن‌های زیر تماس بگیرید.

نشانی: خیابان فلسطین جنوبی - خ لبافی نژاد (تیر سابق) - پلاک ۷۸ - طبقه دوم دفتر حقوقی شایان

۶۴۱۲۷۴۳

۶۴۹۸۹۰۶

- تا وزارت داخله را نخواهیم بجهت استرداد اسرا تکلیف معلوم نمیشود.
- حال سه ماهست در خصوص اسراء قوچان و آصف‌الدوله گفتگوها شده چرا تابحال از وزیر داخله خواسته نشده که چه اقدام کرده‌اند و الان سه روز است آصف‌الدوله آمده است چه کرده‌اند باید اسرا برگردد علاج این کار چیست؟

ادامه دارد

پانویس:

- ۱- مذاکرات مجلس، ص ۱۲۳.
- ۲- برای آگاهی بیشتر و بهتر بنگرید به کتاب «حکایت دختران قوچان» از افسانه نجم‌آبادی.
- ۳- روزنامه مجلس، شماره ۶۲، ۱۵ صفر ۱۳۲۵، مکتوب شهری.
- ۴- نجم‌آبادی، حکایت دختران قوچان، ص ۷۲.
- ۵- روزنامه‌ی مجلس، شماره ۲۹.
- ۶- تاریخ بیداری ایرانیان، ناظم‌الاسلام کرمانی، ص ۴۰۴ (عریضه‌ی طباطبایی به مظفرالدین شاه).
- ۷- روزنامه‌ی مجلس، شماره ۶۵.
- ۸- نجم‌آبادی، حکایت دختران قوچان، ص ۷۲. به نقل از منصوره اتحادیه

The council for the Investigation of grievances

- ۹- روزنامه‌ی مجلس، شماره ۴۲.
- ۱۰- در ۱۹ ذیحجه‌ی ۱۳۲۴، وزیر افخم در کابینه‌ی مشیرالدوله به وزارت داخله منصوب شد و کابینه‌ی بعدی که در ۶ صفر ۱۳۲۵ وزرای هشتگانه را معرفی کرد وزیر افخم، وزیر داخله و وزیرالوزرا بود.
- ۱۱- در مذاکرات مجلس، (۱۵ محرم ۱۳۲۵) از وزیر افخم به عنوان معاون وزیر داخله نام می‌برد، ناظم‌الاسلام کرمانی نیز در حالی که در صفحات ۸۰ و ۱۱۴ کتاب تاریخ بیداری ایرانیان آگاهی‌های بالا را تأیید می‌کند اما در صفحه‌ی ۹۸ کتابش که مربوط به گفت‌وگوهای مجلس در همین تاریخ ۱۵ محرم ۱۳۲۵ است، همچون مذاکرات مجلس وزیر افخم را معاون وزیر داخله می‌نامد که دلیلش روشن نیست. در ابتدا پنداشتم در مذاکرات به اشتباه نام دبیرالملک به عنوان، معاون وزیر داخله حذف شده اما تکرار آن را در تاریخ بیداری ایرانیان درنیافتم.

وزیر عدلیه جواب دادند هرچه حجاج اسلام معین نمایند و بعد راپورت وزارت داخله در باب استرداد اسرا که موشح بود بدستخط همایونی قرانت شد که نتیجه و خلاصه او قریب باین مضمون بوده تمام وزراء اینطور رای دادند که بجهت وجه مخارج استرداد اسرا سی و پنج هزار تومان حکومت همان وقت قوچان و بجنورد بدهند باین تقسیم (حکومت قوچان پانزده هزار تومان) (حکومت بجنورد بیست هزار تومان) و این سی و پنج هزار تومان بااسترآباد نزد شخص امینی فرستاده میشود که بتوسط امیراعظم بمصارف قشون کشی برسند... در اینموقع مذاکره و مشاجره زیاد بمیان آمد آقای سعالدوله اظهار داشتند که در کدام محکمه حاکم قوچان و بجنورد و خراسان را محاکمه کرده‌اند و ببینم مجازات آن‌ها همین است وزیر عدلیه گفتند این خیلی مجازاتست آقای حاج سید نصرالله گفتند این ترتیب فعلاً برای استرجاع اسراست و جمعی گفتند مرتکب او بود و سبب آصف‌الدوله است...

سهل‌انگاری و سست‌کرداری وزیر داخله

سهل‌انگاری و سست‌کرداری وزیر داخله نسبت به فروش دختران قوچان و به اسارت بردن زنان باشکائلو، در برابر پرسش بی‌وقفه‌ی نمایندگان همچنان ادامه داشت و در هرجلسه‌ی مجلس، نمایندگان در میان موضوعات گونه‌گون، به مسئله‌ی دختران قوچان باز می‌گشتند و در سیر چرخه‌وار گفت‌وگوهایشان، وضعیت آنان را پیگیرانه جویا می‌شدند و بارها و بارها در میانه‌ی گفت‌وگوهای مختلف می‌پرسیدند:

- حال سه ماه است که از وزارت داخله استرداد اسرای قوچان را خواسته‌ایم کو؟ چه کرده‌اند؟ و چه اقدام نموده‌اند و چند دفعه وعده دادند کدام نتیجه را بخشید آیا مطلب مهم نیست؟